

Téma podujatia:

Ako spoločne naplniť víziu zdravšej spoločnosti prevenciou odvrátiteľných respiračných ochorení vakcináciou?

10. 12. 2024

ANALYTICKÝ BRIEF



Prítomní hostia:

Vladimír Baláž, predseda Výboru pre zdravotníctvo NR SR
Zuzana Krištúfková, prezidentka Slovenskej epidemiologickej
a vakcinologickej spoločnosti SLS
Miloš Jeseňák, LF UK v Martine
Martin Vlachynský, analytik INESS
Jozef Šuvada, zástupca Slovenska v Radiacej rade WHO
Ingrid Dúbravová, zdravotná poisťovňa UNION
Martina Hromádková, MZ SR
Ivan Bakoš, ÚVZ SR
Gabriela Juríková, Spoločnosť všeobecných lekárov Slovenska
Martina Nagyová, NCZI
Daniel Kozák, NIHO

Cieľ podujatia:

Cieľom Klubu vizionárov bolo diskutovať so zástupcami partnerov verejného sektora z oblasti zdravotníctva o otázke, ako spoločne naplniť víziu zdravšej spoločnosti prostredníctvom prevencie voči odvrátiteľným respiračným ochoreniam očkovaním. Týmto ochoreniam je možné predísť vďaka implementácii účinných vakcinačných stratégií. Hostia Klubu vizionárov hľadali riešenia, ako zlepšiť a zefektívniť očkovacie politiky a prístup k prevencii respiračných ochorení na Slovensku formou vakcinácie.

Diskutované oblasti:

1. VLASTNÍK PROJEKTU

Za stratégiu a implementáciu vakcinačných programov by mal byť zodpovedný konkrétny subjekt. Týmto subjektom by malo byť Ministerstvo zdravotníctva SR v úzkej kooperácii s Úradom verejného zdravotníctva SR a odbornými lekáorskými spoločnosťami. Úlohou zodpovedného subjektu je nastaviť jasnú a efektívnu, dlhodobú stratégiu prevencie odvrátiteľných respiračných ochorení, vrátane edukačnej stratégie na zvýšenie miery informovanosti verejnosti tak laickej ako aj odbornej.

2. DÁTA A ŠTANDARDNÉ POSTUPY

Zodpovedný subjekt by mal zabezpečiť širšiu spoluprácu subjektov verejnej a privátnej sféry a prostredníctvom NCZI a zdravotných poisťovní aj zrealizovať pravidelný zber a vyhodnocovanie dát týkajúcich sa vakcinačného programu. Je potrebné analyzovať a revidovať postupy a štandardné politiky v oblasti očkovania, nakoľko tieto v reálnej praxi nefungujú optimálne.

3. EDUKÁCIA A KOMUNIKÁCIA

Je potrebné zdefinovať stratégiu komunikácie, ktorá bude zameraná na zvýšenie informovanosti odbornej aj laickej verejnosti o téme vakcinácie, ako účinnej prevencii odvrátiteľných ochorení. Stratégia komunikácie musí mať jasne zdefinované cieľové skupiny (odborná verejnosť – lekári a laická verejnosť – pacienti) a nástroje, prostredníctvom ktorých najefektívnejšie oslovíme cieľové skupiny. Hovoríme najmä o aplikáciách a moderných formách komunikácie prostredníctvom smartfónov a sociálnych sietí. Tie môžu v tejto oblasti zohrať jednu z najdôležitejších úloh. Nemenej podstatným nástrojom je systematické vzdelávanie na školách o bezpečnosti a účinnosti vakcinácie. Vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov (lekárov a sestier) a podpora ich profesijného a odborného rastu je nevyhnutným predpokladom zefektívnenia vakcinačného programu na Slovensku a zvýšenia dôveryhodnosti verejnosti k tejto forme prevencie.

4. ÚLOHA VŠEOBECNÝCH LEKÁROV

Kritickú úlohu a zodpovednosť za vakcinačný program majú najmä lekári prvého kontaktu. Je dôležité sústrediť sa na ich kontinuálne a systematické vzdelávanie. Úlohou lekárov prvého kontaktu (GP) je proaktívne odovzdať pacientom informácie o možnostiach a benefitoch očkovania.

5. SYSTÉMOVÉ KROKY A LEGISLATÍVNE OPATRENIA

V rámci legislatívneho procesu je dôležitá zmena Zákona č. 335 O ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia kde ÚVZ SR bude od 1. januára 2026 prevádzkovateľom Národného registra očkovania a prenosných chorôb. Je možné predpokladať, že v dôsledku tejto legislatívnej zmeny budú lekári zapisovať vykonané očkovania do e-zdravotníctva, čo prispeje k lepšiemu monitoringu a vyhodnocovaniu vakcinačných programov. V rámci prípravnej fázy programu je nevyhnutné zrevidovať technické možnosti v dostupných systémoch, aby bol zber dát v plánovanom termíne možný a nevyskytovali sa technické prekážky na strane poskytovateľov zdravotnej starostlivosti.

6. INOVÁCIE A MODERNÉ PRÍSTUPY

Využitie nových prístupov k očkovaniu môže prispieť k zlepšeniu dostupnosti verejnosti k vakcinácii. Hovoríme najmä o očkovaní v lekárňach či v očkovacích centrách. Vzhľadom k tomu, že formovanie verejného povedomia, šírenie informácií má dnes už silné základy v elektronických kanáloch, sociálnych sieťach, ich využívanie na šírenie obsahu, ale aj následný zber dát ako ukazovateľ vývoja v problematike, teda aj expertíza v tejto oblasti by mala byť súčasťou spomínanej dlhodobej stratégie.

ZÁVER

Potreba systematických krokov, zdefinovanie centrálnej úlohy Ministerstva zdravotníctva SR v oblasti vakcinačných programov, revízia štandardných postupov a politík v oblasti vakcinácie a zdefinovanie jasnej komunikačnej stratégie sú aktuálne najväčšie výzvy ako spoločne naplniť víziu zdravšej spoločnosti prostredníctvom očkovania. Riešenie problému nízkej zaočkovanosti na Slovensku si vyžaduje integrovaný prístup, ktorý zahŕňa nielen zlepšenie politík, ale taktiež aj otvorenú komunikáciu, spoluprácu, využívanie inovácií, ale aj efektívnu edukáciu obyvateľstva. Je dôležité pokračovať v spoločnom úsilí o zlepšenie verejného zdravia prostredníctvom využívania dostupných možností na odvrátenie preventabilných ochorení a to v úzkej kooperácii všetkých relevantných partnerov verejného sektora z oblasti zdravotníctva. Zavedenie dlhodobej stratégie v oblasti očkovania bude nielen obrovským benefitom pre zdravie spoločnosti, ale aj ekonomickým, keďže preventívne opatrenia nesú so sebou nižšie náklady, ako liečba, či hospitalizácie.

Základné fakty a dáta

- Všeobecná zaočkovanosť na Slovensku klesá.
- Slováci dôverujú vakcínam najmenej v rámci EÚ, s výrazným poklesom dôvery v porovnaní s predpandemickým obdobím.
- Na Slovensku od roku 1989 nemáme žiaden Ústav preventívneho lekárstva, čo nás robí jedinou krajinou v EÚ bez tejto inštitúcie.
- Len 0,5 % poistencov na Slovensku za rok 2024 využili benefity zdravotných poisťovní spojené s dobrovoľnou vakcináciou.
- Zaočkovanosť proti pertussis u detí mladších ako 12 mesiacov na Slovensku je 96,3 %.
- Celosvetovo na chrípku zomiera 290 tisíc až 600 tisíc ľudí ročne.
- WHO odporúča zaočkovanosť proti chrípke na úrovni 75 %.
- Na Slovensku sa miera zaočkovanosti proti chrípke v celej populácii pohybuje okolo 5%.
- Zaočkovanosť proti chrípke u populácie 59+ rokov sa pohybuje okolo 12 %.
- Najvyššiu zaočkovanosť proti chrípke v Európe má Portugalsko, s úrovňou 85,53 %.
- Chrípková epidémia väčšinou vrcholí v januári.
- Imunizácia organizmu môže byť aktívna a pasívna.
- Narastá počet druhov vakcín, ale zároveň klesá počet predpisovaných antibiotík.
- U detí narodených v USA v rokoch 1994–2023 sa vďaka vakcinácii predišlo:
 - Približne 508 miliónom prípadov chorôb
 - 32 miliónom hospitalizácií
 - Ušetrilo sa 2,7 bilióna amerických dolárov
- Švédsko, Spojené kráľovstvo a Austrália zaznamenali takmer 97% pokles výskytu rakoviny krčka maternice za posledných 20 rokov, vďaka vakcíne proti HPV.
- Účinnosť očkovania proti infekcii RSV u detí je 80%.
- Očkovanie proti covidu má približne 100% účinnosť proti úmrtiam na tento vírus.